

"Ve aynı zamanda, i'câz-ı mânevînin dört nev'inden bir nev'i, şu gaybî ihbarlardan tezahür eder." Buradaki "manevi i'cazın dört çeşidi" neler olabilir?

"Ve keza, harf-i tarif olan لَجْل'in ifade ettiği beş mânâyı لَجْل'in de ifade ediyor. O mânâların en meşhuru, ahiddir. Yani, gerek لَجْل'den, gerek لَجْل'den, mâhut ve malûm bir şey kastedilir. Binaenaleyh, Ebu Cehil, Ebu Leheb, Ümeyye ibni Halef ve saire gibi mâhut ve meşhur büyük kâfirlere لَجْل ile işaret edilmiş olduğu ihtimali pek kavîdir. Bu ihtimale binaen, şu âyet, gaybdan ihbar eden âyetlerden biri olur. Çünkü onlar küfür üzerine ölmüşlerdir. Ve aynı zamanda, i'câz-ı mânevînin dört nev'inden bir nev'i, şu gaybî ihbarlardan tezahür eder."(1)

Mahudiyet; daha önce bilinirlik demektir. Yani belli şahısları kast eder ki; onların küfür üzere öleceklerini önceden bilmek ihbar-ı bilgaybtir.

i'caz-ı manevi ise; Lemeat'ta yedi menba-ı icaz anlatılır; ikisi lafzidir, dördü manevidir ki; ihbar-ı bilgayb bu dörtten biridir. Yedincisi ise altı menbain ittihad ve ittifakından hasil olur.

Demek i'caz-ı manevi noktaları dörttür. Birinci ve üçüncü menbalar lafzi i'cazdır, diğer dört menba manevidir.

Netice olarak; Üstad Bediüzzaman Hazretleri Lemeat (2) ve konu ile ilgili izahlarda bulunduğu yerlerde, dört manevi i'caz nevilerini şöyle izah etmektedir:

a. Umur-u kevnîyede gaybi olan esasat: Yani kâinatla ilgili insanlarca kapalı ve gaybi olan konulardan bahsetmesi. Bunlar; kâinatın neyden ve nasıl yaratıldığı, dağların yürüdüğü, yıldızların yörüngeleri, denizlerin aralarında görünmeyen perdelerin olduğu gibi konular.

b. İlahi hakaikten gaybi olan esrar: Cenab-ı Hak ile ilgili, gerek isimler, gerek sıfat, gerek şuunat ve gerekse zatı ile ilgili insanlarca gaybi olan konuları işlemesi.

c. Mazide kaybolan gaybi olan umurlar: Geçmiş zamanlarda insanlardan evvel dünyada neler olduğu, insanın dünyaya gönderiliş serüveni, geçmiş peygamberlerin kıssaları gibi, yine o zaman insanların nazarında gaybi olan konulardan bahsetmesi.

---

d. Müstakbelde müstetir kalmış olan ahval: İstikbalde meydana gelecek olan konuları insanlara haber vermektir. Kıyametin nasıl gerçekleşeceği, kıyamet alametleri, müşriklerin akıbeti, Müslümanları neyin beklediği v.s insanlarca meçhul ve gaybi olan konuları ihbar etmesidir.

Bu konuların bazıları sarih ve açık ifade edilirken, bazıları da remiz ve işaret nevinden bahsetmektedir.

İşte Ebu Cehil, Ebu Leheb, Ümeyye ibni Halef vs. gibi mâhut ve meşhur büyük kâfirlere **الذِينَ** ile işaret edilmiş olduğu Kur'an'ın dört manevi i'caz veçhesinden müstakbelde müstetir ve gizli olan konulardan olan, müşriklerden bazılarının akibetini haber vermesidir ki, Kur'an'ın mu'cizeliğini ve Allah kelamı olduğunu insanlara ders verir.

Dipnotlar:

(1) bk. [İşaratü'l-i'caz, Bakara Sûresi, 6. âyetin Tefsiri.](#)

(2) bk. [Sözler, Lemeât, Îcaz ile beyan i'câz-ı Kur'ân.](#)